

87. Prehľad učiva

1. **Tónová sústava:** tóny základné a odvodené, názvy oktáv.
2. **Enharmonické tóny:** tóny enharmonicky zámenné.
3. **Stupnice:** durové a molové stupnice do 7♯ a 7♭, stupnice rovnomenné a paralelné, enharmonicky zámenné stupnice.
4. **Akordy:** kvintakord durový, molový, zväčšený a zmenšený, obraty durového a molového kvintakordu, dominantný septakord.
5. **Intervaly:** základné a odvodené, vrchné a spodné, harmonické a melodické, intervaly presahujúce oktávu (nona a decima).
6. **Hudobné názvoslovie:** označenie tempa a prednesu.
7. **Pojmy:** tetrachord, arpeggio.
8. **Hudobné nástroje:** viola da gamba, lutna, čembalo, anglický roh, kontrafagot, xylofón, zvonkohra, vibrafón, marimba, gong, djembe tamburína, bicia súprava.

9. Dejiny hudby:

hudba v praveku, hudba v starovekých civilizáciách, stredoveká hudba, gregoriánsky chorál, trubadúri, truvéri, minnesängri.

Renesancia (15. – 16. storočie), vokálna polyfónia, hudobné nástroje, Giovanni Pierluigi da Palestrina.

Barok (17. stor. – pol. 18. stor.), hudobné nástroje, toccata, fúga, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel, Johann Sebastian Bach.

Klasicizmus (2. pol. 18. stor. – zač. 19. stor.), hudobné nástroje, symfónia, koncert, sonáta, sláčikové kvarteto, sonátová forma, rondo, Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven.

Romantizmus (19. stor.), hudobné nástroje, symfonická báseň, programová symfónia, Franz Schubert, Robert Schumann, Fryderyk Chopin, Richard Wagner, Giuseppe Verdi, Johannes Brahms, Georges Bizet, Modest Petrovič Musorgskij, Piotr Il'ič Čajkovskij, Edvard Hagerup Grieg, Nikolaj Rimskij-Korsakov, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák.

Impresionizmus (koniec 19. stor.), Claude Debussy.

Hudba 20. storočia, Maurice Ravel, Béla Bartók, Igor Stravinskij, Sergej Prokofiev, Aram Chačaturjan, Eugen Suchoň, Ján Cikker.

10. **Jazzová hudba**, blues, swing, ragtime, Louis Armstrong.

85. Hudobné pojmy

absolútны sluch – schopnosť určiť presnú výšku tónu bez pomoci ľadický alebo hudobného nástroja

agogika – nepatrné zmeny tempa, dynamiky a metrického plynutia skladby, agogika nie je oznamenaná v notovom zápise, ale musí byť správne vystihnutá interpretom (hráčom alebo spevákom)

arabeska – kratšia skladba rýchlejšieho tempa, obvykle pre klavír
bagatela – kratšia skladba, obvykle komponovaná pre klavír

cílitvý tón – siedmy stupeň stupnice, ak je od ôsmeho vzdialený o pol-tón (v stupnici C dur tón h, v stupnici a mal harmonická tón gis)

cyklická forma – hudobná skladba, ktorá má niekoľko častí (viet), napríklad symfónia

čardás – maďarský tanec

concerto grosso (koncerto groso) je skladba, v ktorej sa streda menšia skupina sólových nástrojov a orchester

diantonická stupnica – stupnicový rad ôsmich tónov v rozsahu jednej oktavy, zložený z piatich celých tónov a dvoch poltónov

disonancia – nelubozvučný súzvuk

flážolet, flagolet (flag.) – vysoký tón, ktorý vzniká na strunových nástrojoch ľahkým dotykom struny v určitej polohe

frázovanie – členenie melódie na kratšie úseky (frázy); značí sa obliúbením spájajúcim všetky noty celej frázy a obvykle sa hrá viazané

gavota – starý francúzsky tanec v miernom tempe

glissando (gliss.) – na klavíri prejst prstami po klávesoch homofónia – jeden vedúci melodický hlas, ktorý je sprevádzaný ostatnými hlasmi (spravidla akordicky)

hra z lístu – hra bez predchádzajúcej prípravy

kadencia – sled harmonických funkcií, ktoré pôsobia dojmom ukončenia, kadenciu tvorí postup akordov S-D-T (subdominanta, dominanta, tonika)

kantáta – skladba pre sólo, zbor a orchester, vznikla v baroku, názov odvodený od slova cantare (spievať)

klavírny výtiah – úprava skladby (napríklad orchestrálna) pre klavír

konsonancia – lubozvuk, súzvuk dvoch alebo viacerých tónov, ktoré pôsobia prijemne, uspokojivo, vyrovnané

melodráma – skladba, v ktorej je hudba spojená s hovoreným slovom

modulácia – v priebehu skladby prechod z jednej tóniny do druhej

nokturno – skladba pokojnej nočnej nálady, väčšinou komponovaná pre klavír alebo komorné obsadenie

oratórium je rozsiahla vokálno-inštrumentálna skladba, spravidla pre sólistov, zbor a orchester, skladá sa z orchestrálnych a zborových časťí, z recitativov a árii, dejom oratória sprevádza rozpárací

ouvertúra (čítaj uvertúra) – úvodná skladba (predohra k opere, baletu)

piešeň bez slov – klavírna skladba, obľúbená v období romantizmu

pizzicato (pizz.) – brkkanie prstami o strunu na súčiavkových nástrojoch

polyfónia – viaclas, skladba zložená z niekoľkých samostatných hlasov

sarabanda – pomaly tanec španielskeho pôvodu v trojštvrtovom takte

vibrato – spôsob tvorby tónu, pri ktorom nastávajú nepatrné výkypy znejúceho tónu; hrá sa jemným pohybom prsta na hmatníku strunových nástrojov; je vykonateľné aj pri dychových nástrojoch a speve

scherzo (čítaj skerco) – skladba v rýchlejšom tempe a žartovnym charakterom

sonatiina – na rozdiel od sonáty je jednoduchšia, kratšia a má menší počet častí (dvä až tri)

spinet – strunový klávesový nástroj; menšie prenosné cembalo

spirituál – duchovná pieseň amerických černochov ovplyvnená kresťanským náboženstvom

súta – vznikla v baroku, je to inštrumentálna skladba, ktorá má ustálený počet tancov, tance idú za sebou v nasledujúcom poradí: allemande, courante, sarabanda, gigue (k tejto základnej zostave sa vkladali ďalšie tance, napríklad menuet, gavota)

una corda – na jednej strune, v klavírnej skladbe používa len vtedy, keďže tóny sú silnej

tetrachord – rad štyroch po sebe idúcich tónov v rozsahu čistej kvarty (tetrachord tvoria dva celé tóny a jeden poltón)

tónorod – durový alebo molový charakter tóniny

tónový rozsah nástroja – rozpätie vymedzené najnižším a najvyšším tónom, ktorý je možné na hudobnom nástroji zahrať

transkripcia – prepis (úprava) pôvodnej skladby pre iné obsadenie